

გივი მარგველაშვილი

მუცალი

ქართული რომანი

დინამიკა
NONFICTION

გივი მარგველაშვილი
მუცალი
ქართული რომანი

Giwi Margwelaschwili
MUZAL
Ein georgischer Roman

რედაქტორი გია ჭუმბურიძე

გერმანულიდან თარგმნა მაია ბადრიძემ

© Anna Margwelaschwili
All rights reserved.

© გამომცემლობა „დიოგენე“, 2001, 2024
ყველა უფლება დაცულია.

ISBN 978-9941-11-880-7

[www.diogene.ge](http://www.dioгене.ge)

სარჩევი

წინათქმა	9
----------------	---

წიგნის პერსონაჟის მიმოხილვა

თემი და თომინო	17
შავ მერანზე	34
სიკვდილი თემსა და თომინოში	51
თამაშის მანევრები	63
თეთრი მერანი შავ თემში	70
გიგლებთან	74

შატილში

ქისტური კონტრაბანდა	87
ჩემი რწმენა მკითხველის თავისადმი	95
ქისტური თემის სარფიანი ეკონომიკა	100
ორი თვალსაზრისი კლასიკის შესახებ	110
ჩვენი თემატური საზღვარი	112
იმედით სავსე პანაშვიდები	117
რეალური განთიადი თემის ცაზე	121
მზე ახალი შატილის თავზე	126
ისტორიის მცირე რეკონსტრუქცია	130
დაპატიმრება ავლაბარში	136
რეალური აზრის ძალა თემის წინააღმდეგ	143
იერიში და კონტრიერიში	149

სიზმრის გზები

თემი თემატიკის გარეშე.....	162
რეალური თავების ყალბი რეალიზმი.....	170
ჩვენს ისტორიაში ხელის ჩამორთმევის აღმოჩენის შესახებ.....	178
მოგზაურობა კოსმოსში სიზმრად.....	184
სასეირნო ქისტური პასპორტი და ზღაპრულად ფანტასტიკური იმპორტული საქონელი.....	188
თოვლივით ქათქათა რაში ჩემი სიზმრისეული დაბადების ადგილას.....	192
ქისტური ნიგნის სამყაროს ტერიტორიაზე შავი მერანით ჩემი საბედისწერო თავგადასავლის თემატიზაციის რამდენიმე პრობლემის შესახებ.....	197
PanaMeranican Airways	201
ქისტური ნიგნის უბნებში სიზმრის ყველა ხევსური მგზავრის ეთერული მდგომარეობის შესახებ	207
სიზმრად ყოფნის ვადის გაგრძელება აკრძალულია	211
ნიგნის უბნიდან ჩემი გაქცევა, როგორც ონტოლოგიური შეუძლებლობა	221

ალუს თემატური სიზმარი

რეალური მკითხველის თავის წარმოსახვითი ძალის ფუძემდებლური მნიშვნელობის შესახებ ნიგნის სამყაროს უბნებში თემატური მოგზაურობისათვის.....	229
ეთერული კარცერი	234
უკეთური თემატური სიზმრის სურათ-ხატები.....	237
გვამისმჭამელი	242
ალუს ზარდამცემი თვითდაეჭვება	249
ანტითემატური პარტიული შეკრება	253
ალუს მძიმე სევდა.....	271
ვარსკვლავებისაკენ გადებული ხიდი	279
რეალური აზრის ამნე.....	286

მზადება რეალურ თავში გასამგზავრებლად	297
ქისტური წიგნის უბნებში რეალური სიცოცხლის შესახებ.....	309
წიგნის სამყაროს გაიძვერა ჯაშუშობა რეალური სამყაროს სივრცეში	316
ეროტიკული კოსმოდრომებისა და იმ შესაძლებლობის შესახებ, თუ როგორ ჩაედინება რეალური აზრის ნაკადი ქისტური წიგნის სამყაროს უბნებში	325
ჩვენი თემის ხელახალი და ტოტალური იზოლაცია აზრის ნაკადის დეტექტორისა და თემატური რეალური თავების მიერ	330
ანტითემატური ასტრონავტიკა. წიგნის სამყაროს ისტორიული მნიშვნელობის მქონე სტარტი.....	341
საკუთარი თემის თავზე, წიგნის უბნის მთვარის სიმალღეზე	346
გამოთხოვება წიგნის სამყაროს სფეროსთან	350
ჩვენი წიგნის სამყაროს კოსმოსის საერთო	355
ტექსტუალური რეალური ხედის პრობლემა და ქისტების მიერ მისი წარმატებული დამუშავება	355
საერო პოზიცია ჩვენი თემების თავზე	363
ბოროტი ფსევდოავტორის ხრიკები	371
წიგნის სამყაროს ცის ტექსტის გავლით.....	376
იმის შესახებ, თუ როგორ შეეცურდით რეალური თავის ცნობიერების ნაკადში	382
უჩვეულო ყინულის ბელტები	386
რეალური აზრის ნაკადით ალუს ექსპერიმენტისა და რეალური სამყაროს სხვა დანარჩენი მნიშვნელოვანი შედეგების შესახებ	390
რეალური აზრის მყინვარი	405
შეხვედრა ალუ II-სთან.....	410
სიუჟეტური მასალა. რეალური აზრის ნავის გატანა	416
წითელი წერტილი საბრალო ხელისგულზე.....	424
რეალური აზრის მასალის შრეებში დანახული ისტორია	430
ქისტი მუცალის შემაჯამებელი და საბოლოო მოსაზრებები რეალური აზრის მყინვარზე	451

წინათქმა

„ნუ დასვამთ წერტილებს, სჯობს ხაზები გაავლოთ!“ – ესაა ფრანგი ფილოსოფოსის, ჟილ დელიოზის ძირითადი პრინციპი. ხაზში ის იმ გაქცევის ხაზს გულისხმობს, რომელსაც ადამიანი საკუთარ ცხოვრებაში გაავლებს. გაქცევა აქ ონტოლოგიური ცნებაა და არა-ფერი ესაქმება შიშსა და თავის დაძვრენასთან. ადამიანი, შესაძლოა, მებრძოლი იყოს გაქცევის დროსაც. ყოველი გაბედული წინააღმდეგობა უმთავრესად ნებელობით არის მოტივირებული – გაქცევა არასასურველ მდგომარეობას, რეპრესიულ სიტუაციას და ა.შ. იქ, სადაც ნებელობა ნამდვილ, ეგზისტენციურ მცდელობას წარმოადგენს, ლიტერატურის ქმნაა, ანუ, დელიოზის თანახმად, იმ ხაზის გამოთავისუფლებაა, რომელიც შემდეგ მწერლის ეგზისტენციურ ხაზად, ანდა მისი წიგნის ფიგურების ხაზად შეიძლება იქცეს. ჩემს „მუცალში“ სწორედ ამას ვაკეთებ, უფრო ზუსტად: მე ვაგრძელებ ვაჟა-ფშაველას პოემაში გავლებულ ალუდა ქეთელაურის ხაზს, ვადიდებ და ვაძლიერებ მას მეორით – ქისტი მუცალის ხაზით. მოგეხსენებათ, პოემის დასაწყისში ხევსური ქეთელაური თოფით კლავს მუცალს. მკვლელობა ქისტი მუცალის ცხოვრებაში მხოლოდ ფინალურ წერტილს კი არ სვამს, არამედ ქეთელაურის ახლებურად აზროვნებისა და მისი ღრმად მონანიე ცხოვრების წესის ამოსავალი წერტილის მნიშვნელობასაც იძენს. ეს არის გაქცევის ხაზის დასაწყისი საზოგადოებიდან – საკუთარი თემიდან, სადაც არ ესმით მოკლული ქისტის მიმართ

ქეთელაურის მოწინება და ის სინანული, რომელსაც იგი მომხდარის გამო განიცდის. თემიდან (რომელიც შეიძლება გავიგოთ, როგორც გაქვავებული, ტრადიციული ცხოვრების წესად შექმუნული წერტილი) ქეთელაურის გაურკვევლობისაკენ მიმსწრაფი გაქცევის ხაზი ვაჟა-ფშაველას პოემის ფინალური სცენაა.

ამ ტექსტის ჩემს ვარიანტში მეორე, მსგავსი – ქისტი მუცალის – ხაზით ვოპერირებ, რაც უილ დელიოზის მეორე აქსიომას უკავშირდება, რომლის თანახმადაც, „და“ უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე „არის“. „არის“ ნიშნავს რამეს დეფინიციას, წერტილამდე მიყვანას. მისგან განსხვავებით კი „და“ – აზრის ხაზისებურ სწრაფვას ნიშნავს, მის გაქცევას წერტილისაგან. დელიოზი ევროპულ ფილოსოფოსთა უმრავლესობას საყვედურობს იმას, რომ მათ განმსაზღვრელმა წერტილმა თავგზა აუბნია. რაც მას ანგლოსაქსურ ფილოსოფიურ აზროვნებაში ასე ხიბლავს, ეს არსებითად მისი კონუქციური ხასიათია და ამავე მიზეზით ხსნის იგი ინგლისურ-ამერიკული ლიტერატურით საკუთარ გატაცებასაც, სადაც, მისი მოსაზრებით, კონუქციური ელემენტი დიზუქციურზე დომინირებს და სურათ-ხატებიც ამდენად მეტი ინტენსივობით განიცდება. ჩემი მუცალი მკვდრეთით აღდგება და კონუქციური ხდება; ის შეეკვრება ქეთელაურს, რათა ერთად მოიფიქრონ, როგორ გაიქცნენ თემიდან, ვერაგი თხის მწყემსების მიერ თავხედურად დაპყრობილი ხევსურული საზოგადოებიდან და მიაღწიონ დედამიწის პოლიტიკურ დასავლეთ ნაწილში დასახლებულ და, ამდენად, პრინციპულად თავისუფალ ქისტებთან. მუცალის რეზურექცია მისი ყოფიერების რაგვარობას – რომელიც წიგნის პერსონაჟულია – პრინციპულად შესაძლებელს ხდის. წიგნის პერსონაჟები ხომ რეალური პირები არ არიან – რეალურ სამყაროში საკუთარი სიკვდილით, როგორც საბედისწერო და გადაულახავი წერტილით შეპყრობილნი – არამედ წიგნში (წიგნის სამყაროში) სიკვდილის შემდეგ ყოველი მათზე დაფიქრებული მკითხველის მიერ წასაკითხად და სასიცოცხლოდ გამოხმობილნი, პერსონაჟები, რომელთათვისაც რეალისტური ბედისწერა დროებით, საკითხავი დროით მოზომილ, ეგზისტენციურ – თემატურ ინკარნაციას ნიშნავს, ისინი, ვისაც

წიგნებში კითხულობენ, ისინი, ვინც საკუთარი ბედისწერა მარად და მარად უნდა აღასრულონ. დელიოზის ფილოსოფიაში არსებობს მსგავსი ცნება, კერძოდ „personnages conceptuels“ – რომელიც, თუმცა კი წიგნის პერსონაჟთა შესახებ ჩემს მოსაზრებას მთლად არ შეესაბამება, მაგრამ მას ერთგვარად უახლოვდება და ამიტომაც მოვიხსენიებ მას ამ კონტექსტში. ამ მსგავსებაში გადამწყვეტი ის გახლავთ, რომ ჩემი წიგნის პერსონაჟებს საშუალება ეძლევათ, საკუთარ წიგნებს, ანდა ეგზისტენციურ თემებს ჯერ აზრობრივად გამოეყონ, წიგნის პერსონაჟული სრული ცნობიერებით მათი ობიექტივაცია შეძლონ და – თუ ეს თემა და თემა არ მოსწონთ (მუცალისა და ქეთელაურის შემთხვევაში სწორედ ასე გახლავთ) – საკუთარი წასაკითხი ცხოვრება ამ თემა-თემის გარეშე, ანუ ანტი- და ჰეტერო – არათემატურად წარმოიდგინონ. თემა-თემიდან გაქცევის ხაზის გავლება უკვე ამგვარი თეორიული რეფლექსიის შემდეგაა შესაძლებელი, მისი გამომსახველი ხერხები კი მრავალია. როგორც ხედავთ, წიგნის პერსონაჟთა შესახებ მსგავსი მოსაზრება მათი წასაკითხი ცხოვრების მეტათემატურად განვრცობის შესაძლებლობას ქმნის, რათა მათი ცხოვრება თემა-თემის თემატურ საზღვრებში გამომწყვდეულ გადაულახავ ნერტილში ჩაჭედებულად კი არ წარმოიდგინო, არამედ ის უსასრულო „და“ პერსპექტივაში განვითარდეს.

ჩემს „მუცალში“ ამ მიზეზთა გამო სწორედ ეს კონუქციურ-კომბინაციური მომენტია ყველაზე უფრო მეტად და ძლიერად გამოხატული. აქ არა მარტო ჩემი წარსული და აწმყო განცდებია – მუცალის სიმბოლურად გაუცხოებული, ერთმანეთის გვერდით მყოფი და ერთმანეთში გარდამავალი განცდები კონუქციურია და ასევე, ჩემი აზრით, დელიოზისებურია ჩემი ტექსტის ძირითადი ცნებების ესთეტიური გამომსახველობითი ხერხებიც. მოვიყვან ამ რიგის ორ მაგალითს: ხევსურულ თემში შავი მერანით (ავბედიითი შავი ყორანის თანხლებით) ქისტი მუცალის მოტაცება სუკის მიერ მოწყობილი ადამიანის მძევლად აყვანის ასახვაა, რომელმაც მე და მამაჩემი 1946 წლის გაზაფხულზე გვიმსხვერპლა. „მუცალში“ არის ასევე შესაბამისი კონტრაპუნქტული ცნებებიც: თეთრი მერანი და

მშვიდობის თეთრი მტრედი, რომელსაც დროდადრო გულმონყალე რეალური მკითხველის თავი საბჭოეთად გადაკეთებულ პერვერსიულ თემი-თემაში ფანტაზიის ძალით წარმოიდგენს და მუცალს თანადგომას უწევს, სადაც მას თავისი გაქცევის ხაზი საშიშ სიტუაციაში ახვევს. ქისტეთი ჩემს „მუცალში“ ჩრდილო ამერიკული გავლენის სფეროა, თავად ქისტები კი ჩრდილოამერიკელები, რომლებიც პროგრესულად მოაზროვნე ხევსურებს სანუკვარ ოცნებებში გამოეცხადებიან და – ეს ყოველთვის ღამით ხდება – შტატებში საოცნებო მოგზაურობაში მიჰყავთ. მფრინავები ჩემს წიგნში საჰაერო ავიაკომპანიის „PanaMerican“-ის წარმომადგენლები არიან. თხის მწყემსების საკონტროლო პუნქტებისათვის, მათი რადარებისა და რაკეტებისათვის, საბედნიეროდ, არაფერია ისეთი მოუხელთებელი და მიუწვდომელი, როგორც ხევსურთა საჰაერო ფრენა.

„მოვლენები, – წერს დელიოზი, – კრისტალებია, რომლებიც ყალიბდება, გამოკრისტალდება და შეეზრდება ნაპირებს“. ამკარაა ამ ფილოსოფემის მიმართება მეორე, ზემოთ მითითებული მისი თეორიის აქსიომატასთან: თუკი ცხოვრება გაქცევაა, მაშინ ის მარგინალობისაკენ, განაპირა მხარისკენ (საზღვრისაკენ) სწრაფვაც უნდა იყოს, საიდან წასვლაც და რაღაც ახალში გადასვლა იოლად განსახორციელებელია. დელიოზისეული ძირითადი იდეა არეკლილია ასევე ჩემი „მუცალის“ ძირითად ცნება – „თომინოში“. „თომინო“ აერთიანებს სამ ცნებას – დომინო, თემა და თემი. თომინო თამაშია, რომელიც მთელი რიგი მოვლენებისაგან შედგება. ჩემს წიგნში „თომინო“ მუცალის მიერ სრულქმნილი თამაშია, რომლის არსიც შემდეგში მდგომარეობს: ვაჟა-ფშაველას პოემის ჩემ მიერ განვრცობილ და მოდერნიზებულ ვერსიაში მოქმედ პერსონაჟთა ამსახველი ქვები მაგიდაზე თავშესაქცევი კომბინაციური მეთოდით ლაგდება. თამაშის სიახლე კი ახალი დასახელების ქვების შემოღებაა: „შავი მერანი“, „ყორანი“, „თეთრი მერანი“ და „თეთრი მტრედი“. პირველი ორი ქვით შეიძლება დაჩქარდეს მოთამაშე პერსონაჟთა, განსაკუთრებით კი მუცალის, თემატური განსაცდელი. ბოლო ორი ქვა ამ განსაცდელს ანელებს, ანდა სულაც მის ბლოკირებას ახდენს. თომინოს დომინოს

პრინციპით თამაშობენ, ანუ ქვები განაპირა ქვებზე ლაგდება. ჩემი წიგნის თემა-თემის მცხოვრებთათვის მას მხოლოდ თავშესაქცევი, გასართობი ფუნქცია აქვს. თომინო ყოველგვარი თემურ-თემატური განსაცდელისაგან გაქცევას – ანუ, შეიძლება ითქვას, გაქცევის ხაზს წარმოადგენს, სადაც მოგებული რჩება მხოლოდ ის, ვინც – თუ მას საუკეთესო ქვები მოუვიდა და თამაშიც უფრო სწრაფად დამთავრდა – თემი-თემატური მექანიზმიდან პირველი გაიქცევა. მაგიდასთან მსხდარი ჩემი წიგნის ხევსური პერსონაჟები თომინოს ურახუნებენ და თხის მწყემსურად პატივყრილ თემი-თემას დეთემატიზაციას ახდენენ, მის ეგზისტენციურ თემას ნულოვან ხარისხამდე ამცირებენ. დეთემატიზაცია აქ თამაშით ხორციელდება და კომბინაციურია, მაგრამ ის უკვე – სწორედ ეს გახლავთ გადამწყვეტი – როგორც სათამაშო ქვებისა და წესების ერთი განსაზღვრული ანსამბლი – ფაქტობრივ მნიშვნელობას იძენს.

დელიოზის ფილოსოფიურ ტერმინოლოგიაში შეიძლება დავძებნოთ ტერმინი დეტერიტორიალიზაცია. დიალექტიკური თვალსაზრისით ამასვე განეკუთვნება ცნება – რეტერიტორიალიზაცია (მე ვიყენებ რეთემატიზაციის ცნებას, რომელიც მიახლოებით ამასვე გამოხატავს). გაქცევის ხაზის გასაველებად დელიოზის კონცეფციაში დე და რეტერიტორიალიზაციის რიტმი განმსაზღვრელია. რაც (ვინც) გარბის, ამ დიალექტიკის პულსით მოქმედებს: ტერიტორიას, ველს, სეგმენტს ანდა სფეროს სხვას უტოვებს, სადაც გარკვეული ხნის შემდეგ ცხოვრება თავიდან იწყება, რათა ისიც შემდეგ ამგვარადვე გათავისუფლდეს, ანუ ამ ტერიტორიას დაეხსნას. ჩემი „მუცალი“ დელიოზის დიალექტიკის ნიშნით უნდა გავიაზროთ, რადგან ის, რაზეც აქ ვსაუბრობთ, სწორედ საძულველი, დიქტატორული თემი-თემას დეტერიტორიალიზაციას (დეთემატიზაციას) და მეორე, მსგავსი თემატიკის რეთემატიზაციას წარმოადგენს. არებობს კიდევ ერთი მომენტი – რაც ჩემი ღრმა რწმენით, წიგნის კულმინაციური წერტილია – როცა დე- და რეტერიტორიალიზაციის დიალექტიკა თავად იქცევა წიგნის რეალობად თუ წიგნის ფაქტობრივ სინამდვილედ. ეს ის ნუთია, როცა თემი-თემას მკითხველი რეალური თავის ინტენ-

ციური აზრის სხივით წიგნის ორი პერსონაჟი, მუცალი და ალუდა, ზევით, ჯერ წიგნის სამყაროს უბნის თავზე და შემდეგ კი მის მიღმა (უფრო მაღლა) წიგნის სამყაროს კოსმოსში ავლენ და ახალი ეპოქის ასტრონავტები ხდებიან. მათ ერთადერთი სურვილი ამოძრავებთ – შეიტყონ, რას ფიქრობს მკითხველი რეალური თავი მათი თემი-თემას შესახებ: ხვდება თუ არა ვერაგ, სოციალურ ტყუილს, თუ, სხვა დანარჩენ რეალურ თავთა მსგავსად, ამ ტყუილს იჯერებს. წიგნის პერსონაჟები ტოვებენ ტერიტორიას, პოემა – წიგნის სამყაროს ამ სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით და რეალური მკითხველის თავში, მისი ცნობიერების ნაკადში აღმოჩნდებიან, რომლის სანაპიროებზეც ხევსურულ-ქართული თემი-თემა უნდა მდებარეობდეს. როგორია ხევსურულ-ქართული წიგნის პერსონაჟთა ცხოვრება რეალური მკითხველის თავის ცნობიერების სარკეში? კრიტიკულად მოიაზრებენ თუ არა ისინი თხისმწყემსურ სიუჟეტს, მიაგებენ თუ არა შესაბამის პატივს მუცალის, ალუდასა და პროგრესულად მოაზროვნე ხევსურთა ანტი- და არათემამტურ წინააღმდეგობას? ამ კითხვაზე პასუხის ძიებას მუცალი და ქეთელაური ჯერ წიგნის სამყაროს კოსმოსში მიჰყავს და შემდეგ კი მის ზემოთ, რეალურ თავში. ჩემი აზრით, ეს გახლავთ ასევე დე- და რეტერიტორიალიზაციის დელიოზისეული დიალექტიკის ლიტერატურული გამოხატვის ფორმა, როგორც ფიქსირებული, ეგზისტენციურ-თემატური ნერტილიდან გაქცეული, საზღვრებს ვერშეგუებული და მასთან მებრძოლი ადამიანის ცხოვრების რიტმიკა.

თუ, დელიოზისა და გუატარის მტკიცების თანახმად, გაქცევის ესთეტიკა მართლა არსებობს, ესთეტიკა, რომლის გამომსახველობით ფორმებსაც ფიგურები (ხვეულები, ზიგზაგები და ა.შ.) წარმოადგენს, და რომელიც ცხოვრებას გაქცევის ხაზებით აღწერს, მაშინ ჩემი „მუცალი“, ალბათ, ამგვარი ესთეტური ფორმის ნიმუშად უნდა ჩაითვალოს. მსგავს ლიტერატურას დელიოზი მინორიტარულ ლიტერატურას უწოდებს, რადგან, მისი თქმით, ავტორები ამ შემთხვევაში იყენებენ ენას, რომელიც არ არის მათი. ჩვენს ეპოქაში ამ სტილის თვალსაჩინო წარმომადგენლად იგი კაფკას ასახელებს, რომლის

ნაწარმოებშიც ცხოველად გადაქცევა ადამიანურობიდან სხვაგვარ ყოფიერებაში გაქცევის მცდელობაა. გაქცევის ესთეტიკის ავტორის ეს დეფინიცია სრულიად მიესადაგება ჩემს პერსონას, თუმცა კაფკასთან, ალბათ, ბევრი არაფერი მაკავშირებს. რჩება კიდევ ერთი შეკითხვა: გრძელდება თუ არა მუცალის გაქცევის ხაზი, და, თუ გრძელდება – როგორ? თუ მისი გაქცევის ხაზი ყველა იმ წერტილს შემოუვლის, რომელიც მას ჯერ კიდევ შეიძლება დაესვას (ან შეიძლებოდა დასმოდა), მაშინ, იმედია, ის პრინციპულად უკეთეს, წასაკითხად და საცხოვრებლად ვარგის პირობებში შეიძლება გადანაცვლებას, რადგან ამ ხაზებს დასასრული არა აქვს.

გივი მარგველაშვილი
ბერლინი, 2001

ნიგნის პერსონაჟის მიიმა სვედრი

თემა და თომინო

მე ნიგნის პერსონაჟი ვარ. ეს იმას ნიშნავს, რომ ნიგნში ვცხოვრობ და მხოლოდ ნიგნის ორ ყდას შორის გამომწყვდეულს შემიძლია არსებობა. ტელეფონის ნომრის ნაცვლად ნიგნის გვერდის ნომერი გამაჩნია. დროდადრო რომელიმე რეალური პირი ჩამომხედავს, უფრო სწორად, ჩამოგვხედავს ხოლმე, რადგან ჩემს ნიგნში მე მარტო არა ვარ – ეს იშვიათად კი ხდება, მაგრამ წელიწადში რამდენიმე სტუმრის იმედი მაინც შეიძლება ჰქონდეს კაცს. აქ ჩემთან ერთად ასობით სხვა ადამიანიცაა. ჩვენ მრავალფეროვან, ფართოდ განშტოებულ თემატურ ნათესაობას ვქმნით. ბარემ ისიცა ვთქვათ, რომ რეალური სამყაროსაგან განსხვავებით, სადაც ადამიანები, უმთავრესად, სისხლით ნათესაობის ნიშნით ლაგდებიან, ნიგნის პერსონაჟთა საგვარეულოს საფუძვლად თემა უდევს. მე, მაგალითად, ჩემი თავი ნიგნში არსებული პერსონაჟების გარეშე ვერც კი წარმომიდგენია. თუმცა ერთმანეთს არ ვენათესავებით, ამ სიტყვის საზოგადოდ მიღებული აზრის თანახმად, მაგრამ იძულებულნი ვართ, ერთმანეთთან მჭიდროდ ვიყოთ დაკავშირებულნი. როგორც ამბობენ, სხვა ნიგნებშიც ზუსტად ასევეა. სისხლისა და თემის ერთად შეთავსება სავსებით დასაშვებია. არსებობს გვარებით დასათაურებული სქელტანიანი ნიგნების საკმაოდ დიდი რაოდენობა, რომლის თემასაც სწორედ სისხლი წარმოადგენს. ჩემს ნიგნში კი საქმე სულ სხვაგვარადაა – ჩემი ნიგნის თემა თავადაა სისხლიანი, რადგან მე დასაწყისშივე მკლავენ. ისედაც ხანმოკლე ცხოვრების გზაზე, რომელიც ამ ნიგნში მერგო, ერთი ნუთითაც არა

მაქვს მოცლა. მთელი ჩემი ყურადღება წიგნის მეორე პერსონაჟისაკენაა მიმართული, რომ ყელში არა მწვდეს და ბოლო არ მომიღოს. ამგვარად, მხოლოდ იმითი ვარ დაკავებული, რომ ხმლითა და იარაღით დავიცვა თავი – მე დაუნდობელი ორთაბრძოლის მსხვერპლი ვხდები. ერთადერთს – თოფის დამიზნებასა და სროლას ვახერხებ. ეს დუელი კიდევ იმიტომაცაა ფატალური, რომ წიგნის ყველა პერსონაჟისათვის სანუკვარ საქმიანობაში მიშლის ხელს, კერძოდ კი: მშვიდად ვადევნო თვალი კითხვის პროცესში მყოფ რეალურ პირებს. ჩვენთვის მეტად მნიშვნელოვანია ის შთაბეჭდილება, რომელსაც მკითხველზე ვახდენთ, რადგან იგი, თუ საკმარისად ღრმა აღმოჩნდა, რეალობის განცდას გვანიჭებს.

საკუთარი რეალობა ლამის თვითონვე დავიჯეროთ და ისეთი გრძნობა გვეუფლება, თითქოს ცისქვეშეთში მყარ მიწაზე გვედგას ფეხი. თითოეული ჩვენგანის ოცნებაც ხომ ისაა, რეალური მნიშვნელობა თუ არა, რაიმე ფაქტობრივი ღირებულება მაინც შევიძინოთ. მაშინ ის განსაცდელი, რომელიც წიგნებში გვერგო, უფრო ასატანი ხდება, ხოლო თემატური სიკვდილი – უფრო იოლი. ამიტომ ყველაზე დიდ მოვლენას სწორედ ის წარმოადგენს, როცა რეალური პირების თვალეში საკუთარ არსებობას ვჭვრეტთ. მე კი, ამ ბედკრული დუელის გამო, რომელიც წიგნში ბოლომდე უნდა აღვასრულო, დროც არ მრჩება, რეალურ პირებს დავაკვირდე და ჩემი უიღბლობაც სწორედ ესაა. უბრალოდ რომ შევხედო, ამის უფლება არა მაქვს – ეს არც ერთ ტექსტში არ წერია. მხოლოდ მაშინ ვინყებთ მკითხველზე დაკვირვებას, თუკი წიგნები მათზე ფარული მზერის შევლების ნებას გვრთავენ. ზოგიერთი ილბლიანი პერსონაჟი წიგნის მეშვეობით ისეთ მდგომარეობაშიც აღმოჩენილა, რომ რეალური პირისთვის სახეშიც შეუხედავს. ეს კი მხოლოდ იმ წინასწარ განსაზღვრულ შემთხვევებში ხდება: თუ პერსონაჟს რეალური პირი დაკვირვებით შეისწავლის, ანდა როცა პერსონაჟი მონოლოგს წარმოთქვამს, რომელიც მხოლოდ და მხოლოდ რეალური პირისათვის არის განკუთვნილი. ცხადია, რეალურ პირთან პირისპირ მდგარ პერსონაჟსაც არა აქვს უფლება, აგრძნობინოს, რომ ხედავს; პირიქით, რეალური მზერა უნდა გაასაი-

დუმლოოს და ისე მოიქცეს, თითქოს არც თვითონაა დამკვირვებელი და არც მას აკვირდებიან.

სხვათა შორის, ნიგნის ერთ ადგილას მასთან პირისპირ შეხვედრა მეც მიწევს, მაგრამ ამისგანაც დიდი ვერაფერი ხეირია. ეს ხომ ჩემი სიცოცხლის ბოლო წუთებში ხდება: ტყვიით განგმირული მინაზე ვეცემი, მიმქრალი მზერით ნიგნს და რეალურ სამყაროს ველარ აღვიქვამ, თვალთ მიბნელებდა და თემატურად ვკვდები. ერთადერთი, რაც იმქვეყნად თან მიმაქვს, რეალური მზით, ან ნათურის ხელოვნური შუქით განათებული მკითხველის ძალზე ბუნდოვანი სახეა, რომელიც გადაშლილ ნიგნს უზარმაზარი მთვარესავით დანათის. არ ვიცი და საკუთარი გამოცდილებით არც შეიძლება ვიცოდე, როგორ აღიქვამენ ჩემს სიკვდილს რეალურ სამყაროში. იძულებული ვარ, სიკვდილს გადარჩენილი ჩემი თემელი კოლეგების მონაყოლს დავჯერდე, რომლებსაც მთელი ნიგნის განმავლობაში მკითხველზე დაკვირვების შესაძლებლობა მრავალჯერ ეძლევათ. ნიგნის პერსონაჟები ყოველთვის მამშვიდებენ და მეუბნებიან, რომ თურმე ყველა მკითხველი ჩემს სიკვდილს გმობდად მიიჩნევს და აღფრთოვანებითაც ხვდება, მაგრამ ჩემთვის ეს არაა საკმარისი. მკითხველისაგან თანაგრძნობაც მჭირდება. თუ მათთვის მართლა რაიმეს წარმოვადგენ, მაშინ უნდა დამიტირონ კიდეც. დიდ გლოვას არ ვითხოვ და არც მაქვს უფლება, რადგან ასეთი რამ მხოლოდ იმ პერსონაჟების ხვედრია, რომლებიც თემებში დიდხანს ცოცხლობენ, მკითხველსაც, ჩემგან განსხვავებით, უკეთ აცნობენ თავს და დასაწყისშივე უსახელოდ არა ქრებიან. რომელიმე რეალური თავის მიერ ჩემთვის გულწრფელად დაღვრილი ცრემლები, ანდა დანანებით აღმომხდარი უეცარი ოხვრა დიდ შვებას მომგვრიდა. ოღონდ მკითხველმა ხმამალლა უნდა ამოიოხროს, რომ სიკვდილის პირას მყოფს, მეც ჩამომესმას და გონებაში აღმებეჭდოს.

ამის ნაცვლად, ჩემს სიკვდილს მუდამ მხოლოდ ის პერსონაჟი დასტირის, რომელიც მკლავს. მისი დაგვიანებული, თემატური სინანულის ცრემლები და სიტყვები ვერაფერი ნუგეშია. თუ ფაქტებს დავეყრდნობით, ისიც უნდა ვალიაროთ, რომ მკითხველი ჩემ მიმართ სრულიად გულგრილია. ასეთსავე გულგრილობას გამოიჩენდა იგივე მკითხველი

ჩემი როლის შემსრულებელი ნიგნის ნებისმიერი პერსონაჟის მიმართ, თუკი იგი, ვთქვათ, ჩემსავით ტყვიით განგმირული დაეცემოდა. მიყრუებული, ჩემს ნიგნში გაკვრით მოხსენებული აულებიდან ჩამოსულ თხის მწყემსებს მრავალჯერ შევუცვლივარ ჩემი მეტოქის სანადირო თოფისა და, რაც მთავარია, იმ რეალურ მკითხველთა წინაშე, ვისაც, არაერთგზის შეხვედრის შემდეგ, ასე თუ ისე უნდა ვიცნობდე. ჩემი იქ არყოფნა თვალში არავის ხვდება, ეს ჩემი ხელმოცარულობისა და ზედმეტობის დამამტკიცებელი საბუთია. მკითხველისათვის ჩემი მოწინააღმდეგე ბევრად უფრო მნიშვნელოვანია და ორთაბრძოლის დროსაც ძირითადად მას ადევნებს თვალს, მე ცალი ყურით მისმენს და უსულგულოდ მექცევა. ყველაფერი ჩემი მოწინააღმდეგის სასარგებლოდ მთავრდება: – ურიცხვი მკითხველის თავებსა და გულებში მისი რეალური ცხოვრების საფასურს საკუთარი ცხოვრებით ვზღავ.

მე ობიექტური ადამიანი ვარ და ამის გამო არც ვუბრაზდები. რა მისი ბრალია! ამ და მსგავს შემთხვევებში (რაც, სხვათა შორის, ხშირად ხდება ხოლმე) ესლა შეიძლება თქვას კაცმა: *c'est la vie*, ანუ როგორც ჩვენ, ნიგნის პერსონაჟებს გვჩვენია: *c'est le livre*. რეალურ პირთა უმრავლესობა ისევე უძღურია საკუთარი ცხოვრების მიმართ, როგორც ჩვენ ჩვენზე ნიგნების მიმართ. სიმათლე ითქვას, რა მაქვს საწყენი? ჩემი მოკვლის შემდეგ ხომ მეცა და, აქედან გამომდინარე, ჩემს გვამსაც კარგად ექცევა. არც მარჯვენას მაჭრის და ჩემს სიკვდილსაც მწარედ დასტირის; მეტი რაღა უნდა მოსთხოვოს კაცმა. ახლა უკვე ვმეგობრობთ კიდეც და ხშირად, წარმოდგენის დაწყებამდე, სანამ ნიგნი დახურულია, ნიგნის თემატური ტერიტორიის მაღალ მთებში ჯიხვებზე სანადიროდაც დავიარებით. გართობაც გვიყვარს და, თუ ჯიხვები არ ჩანან, თავშესაქცევად ერთმანეთს ვიღებთ მიზანში. სროლით კი ერთმანეთს არასდროს ვესვრით, რადგან ნიგნისთვის მზად უნდა ვიყოთ: ის – სიცოცხლისათვის, მე – სიკვდილისათვის. ხოლო მას შემდეგ, რაც ჩვენი ნიგნი ნაკლებ მკითხველს იზიდავს (თუ არ ვცდები, საუკუნეთა გასაყარიდან, რადგან 1900 წლამდე, ჩვენი ნიგნის თავზე საშუალოდ დღეში ოცი რეალური თავი მაინც ჩნდებოდა ხოლმე), მოგზაურობამ კიდეც უფრო გაგვიტაცა.